

מסורת הש"ס

(א) ויבנות כב: ב"ק ד: כ"ב
מח: ספ. סנהדרין מז. פס.
מסות ח: (ג) וסוף ח: כ"ב;
(ג) אסא חלום רבא, (ד) גיל
דלא סגיא ליה בלא
מלכא, (ו) מגילה טו,
(ז) משפיעט, (ח) נפיל:
רלחה, (ט) ח"ל ועיני, (י) וכן
בפיקי דר"א פ"ג, (י) שין
נע"ב,

תורה אור השלם

1 גם במועד מלך אל
תקלל ויחזירי משבך אל
תקלל עשירי בי עוף
השמים יוליד את הקול
ובעל כפפים יציד דבר.
קולת י כ
2 אלהים לא תקלל וישיא
בעקב לא תאור:
שמות כב
3 כי נר מצוה ותורה אור
ודרך חיים תוכחות מוסר:
משלי י כב
4 ויהי באחרית הימים
בנון יהיה הר בית יי בראש
ההרים ונשא מנגיעות
והקור אליו כל הגוים:

ישעיהו ב ב
5 ויהי אם מעיני הקדש
לשגנה לשגנה ויעש כל
הקדש פו בן בקר אחד
לעלה לרית יניח לו
ומנחתו ונסכו וימנע
ושער עזים אחד
למטות: מכבר טו כד
6 אמר לבית ישראל כה
אמר אדני יי הגני מחלל
את מקדשי גאון עזכם
מחמד עיניכם ומחמד
ונפשיכם ויגביעו ויגביעו
אשר עובדכם בירב יפלה:

7 ואנכי יהוה ויחזק
מלך ותאשיש ואלהה בני
צדקה וקשים מעיני ששק
לעשה וקדש בקדוה:
שמואל ב ג ט
8 ויחבב אתו במרובת
המשנה אשר לו ויקראו
לפניו ארר ונתן אתו על
כל ארץ מדינות:

בראשית מט
9 לון מלכא מלכי ישראל
על ויחזקו בצדקה פרו
והיוהק במתן ענין חזק
ארבה לשלוח:

דניאל ד כד
10 כלא מלך מלך על
בבוכדנצר מלכא:
דניאל ד כה
11 לקצת ירחין תרי עשר
על היכל מלכותא דבבל
מלך יהודה: דניאל ד כו
12 ותקרא אסתר להקדש
משרים מלך ארץ
העמדי לפניה ותחזה על
מדרגת דלת מה זיה ועל
מזה זיה:
אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ח"ל מתפסלת
איכא אינש דשמת מלחא
אחיל ומדע ליה ח"ל השתא
מיהא ליכא אינש גנן לחיל
דלימא ליה: (ב) שם ספר
למחפיה
דכנשא:
(ג) רש"י ד"ה ח"ל וכו'
לפענ ליה למיחא:

רבינו גרשום

כלילא דילי. בתר שי מיני
האנה שהן עליות נון
סביב ראשו וינקרו עיניו: כי
גרמא ויהיה אור. אלו
תלמידי חכמים שטעסין
בתורה אלו שטעסין
ממלכותא. וזו מלכות רומא
שהיה משורבד להם: שלחו
ליה. ממלכות רומיים אם
יזיק עלך ספרך כאן כלומר
אם מלחמתך עליון שאתה מתגבר לשם ייחוס כאן שירדעין אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנס אביו של הורדוס פעם
אתה הלך על הורדוס להלחם ונצח וראה שבשה שפחה אחת יפת תואר ותמרה ועשה לה כדון תורה ובא עליה והוליד ממנה
אחיו הורדוס ולפיהן היו מחרפין אותו מיחוסו: קלניא. בן חורין נעשה: שיש לבן: ומרמרא. ומרמורין: כוחלא. שחורין:
כאדוואת דמיא. ככלי חיש וזו עולה: שאני עבד משום דהוי שייך במצות עשה (שחומק) [שחומק] גרמא והורדוס
עבד היה: בהוצא דרפא. שנהגין לעשות גדר כמפות חמרים ורפא עץ של (עור) [עורמין] שקורין לר"י וכוין דתמציר לעשות
כותל על זה ועל זה לעכב שלא יעשו אלא כמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נותן מחצה וזה נותן מחצה אין צריך להביא
ראיה: **פסיק** וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגיל או בבית וחבירו מעכב היו כופין אותו משום דאיכא חזק ראה כדאוקסנא

פרק ראשון בבא בתרא

ד.

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מ" פכ"ו מהל'
סנהדרין ח' א סנה
ללון נר:
י ד ה מ" פ"ב מהל'
רלחא הלכט טו:
יח ו מ" פ"ב מהל' שנים
הל' טו סנה עיני פכ
טושיע ח"מ פו קנו ספיף
ד:
יב ד ח מ" שם הלכט יח
טושיע שם ספיף ה:
ב ט מ" שם הלכ' י סנה
שם טושיע ח"מ פו קנו
ספיף א:

לעני רש"י

הרצ"ח [הרצ"ח] קיפוד.
בי"ש [בי"ש] (בר"ה)
שישנא. (שיש) חום אפור.
לר"י דפנה.
בי"ש (בר"ה דרפא).
גרזיירס, פרי הרפנה.

מוסף רש"י

שישנא. שיש נע"ב, לא לכן
ולא שחור אלף ענין ירוק,
לענין ב"ש (סוכה נא).
אפיק שפה ויגיל שפה.
שורה של אלפים נמכה וסורה
יולאה (סס). כי אידוואת
דימא. כלי רסס, שחשכים
כשמים שחורין זו מו
הענינים המתמלכות נהן
שטעסות ונלכות כללו גלי
הסס הם גלים ועניס (סס).
שחחבורו מגדולתו. כימי
למשורש שהרי נלשנל
הלכטו מלחמ' מלכותו וכן
דקיסו המלך, שחמל' (דנלל)
(ו) ועל מוסר סרסל מלחמ'
די נלשנל דמסר, וכן טרס,
שחמל' (סס) ועל הלל
מלכותו דקיסו ונלכות טרס
שחמל' ושחמל' למשורש
חמל' מגדולתו (מגילה טו).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטין משמיהו
דרבוחא קמאי ד"ל דכל
קשיא לא לגמרי איתוחב
אלא למקשה בעלמא הוא
דקשיא ואיכא גמי
דהילכתא ניחא. ממ"נ.

רבינו גרשום (חומש)

(לעיל ב:) בגינה הסמוכה
לעיר אבל בבקעה של
שדות כו' הא תמלא דיש
שגורין ויש שאין גורדין:
השטח סתם גינה. דאיכא
חזק ראה אמרת לא דאין
מחייבין סתם בקעה דליכא
חזק ראה מחייב: אמר
אביי ה"ק. כלומר כגון
סחורא מחסדא לא גינה
סתם משום דאיכא חזק
ראה ובמקום שנהגו לגדור
בבקעה מחייבין אותו: א"ל
רבא. לאביי אי הכי כדאק
תרצא איכא מאי אבל
דקתני במתני' אבל בבקעה
אי אמרת בשלמא דרישא
לא איירי בדנא דרישא
כלל היינו דקתני בספא
אבל בבקעה דע השתא
לא איירי בדנא דרישא
אלא ליתרץ דתמצ' דרישא
איירי בבקעה מאי אבל
בבקעה תו דתני בספא:
אנא אמר רבא. אנא
מחייבנא דלא תקשי אבל
ולא תקשי סתמא דרישא
לסתמא דמחייבין ה"ק וכן
בגינה סתם דינא דיגיה
סתם כרינא דמקום שנהגו
לגדור בבקעה דמחייבין
לגדור ועיין אל שמעי'
דינא דסתם בקעה ואמטו
לחכי צריך למחני בספא

אבל בבקעה לאשמעין דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני':
ועושה לכותל חזית. סימן ויכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אלא נפל הכותל כו':
דכיף ליה קרנא מלכר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטוט ויחזק ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אזור חבירו:
אזיל איך חבירו ויכף ליה נמי מלכר לצד שלו ואמר הרי את לי נמי חזית וידיך וידיך הוא הכותל ומקומה הלכך לא יכף אלא
מלכר: אכרי אתי האי גיניו להחיה חזית שהוא (פצע) [צלה] שלו ואמר ידי וידיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחבסם
לכותל בטוט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכילין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חזית מבחוץ
קשיא לתך לישנא דאיכא דאמר: ור' יוחנן אמר. היינו חזית:

אסדר ליה כלילא דיילי. האנהה מתרגמין ילא (ויקרא יא) והוא שרץ
שקורין הר"ץ ונעשו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו קציבות
עיניו: **השטא מיהא נאלא ואס.** אלא ואת שנינו כאלן ואין שומע:
הגני מחלל את מקדשי. סיפיה דקרא מחמד עיניס: **מספנינא**

ממלכותא. כפופים היו למלכות
רומיים: **מסמלנין.** נוטלין רשות: אי
ווינן עלך ספרך כלן. אס נתגלית
בכלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך
ספר יוחסין שלך צדינו הוא [ידענו]
שאתה עבד: **לא רכא כו'.** לא מלך
ולא בן מלך: **קלניא מסעביר.** נעשה
בן חורין מאליו: **שישא.** שיש ירוק
שקורין ב"ש: **ומרמרא.** שיש לבן:
כותלא. שיש צבוע כעין כחול: **אידוואת**
דימא. גלי הים [שהם נעים ונדים
והעין] מתעששת בראייתן: **נענש**
דניאל. לקמיה מפרש עונשו: **מלכי**
ישפר עלך. עזמי תיטע צעייך:
נתינן עינין. בחנינת עינים: **ככן ספא**

ארכא לשלוח. [יהא אורך]
לשלוחך: **כולא מטא.** לא החלוס של
פורענות כל עליו: **לקלם ספרי**
עשי. צביל עתמו של דניאל מלה
לו שנים עשר חדש: **צוואל.** לולצי
דקלים: **ודפנא.** ענפי עץ ערמונים
שקורין לו"ר ופרי שלו קורין ב"ש:
פשיטא. דהאכנים של שניהם דאפי'
לא פסק לן דינא דמתני' המלמדנו
שמתחלה בין שניהם עשאוה על
כרחם אין חולקין צוה האכנים
שהיו צרשות שניהם מנומים וד

מי מהם תגבר: (הג"ה צ"י) ר"ח
קמ"ל דלא צעין ראה אלף שותף
מפיק מנייה בלא ראה ואיכו דטעין
דליה יניהו עליו הראיה וכל כה"ג
הכי דיינין ליה. זה הדין מפוער
עוד כמו כן צפרק הצית והעלייה
בתחילתו איבעית אימנא צשותפין
כי האי גוונא אנוחי אכנים צרשות
חזירו לא קפדי וחזקת רשות לאו
כלום הוא שמעין מינה דכל כהאי
גוונא דמילתא דדייעא צשותפא
למרייהו אע"ג דמנחי צרשותא
דחד מיניהו לא יכול למיטען ידי'
יניהו דצרשותי מנחי דק"ל שותפין
לא קפדי אהדדי ע"כ: **השטא ססס**
גינה אמרס לא. אע"פ שהיזק ראהו'
קשה: **אמר אביי כו'.** האי מקום
שנהגו לגדור דקתני מתני' אבקעה
קאי: **א"כ מאי אכל בבקעה.** הא מינה
סליק והכי איבעי (ו) למיתני אכל
מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין
אותו: **מכפיש לקרנא לנב.** ראשי
הכותל יכוף לנב חבירו. וכל חזית
לשון קלה הוא וכן שנינו במתני' (פ"ג
מ"ד) גבי מערכה וחזיתה מורחה
ראשי הגזירין וכן מחזה מול מחזה
דמלכים (ה' א) ראשי הנקרים מוסדין
זה מול זה. **ועציד מאכדרי כופה**
לנדי ראשי הכותל שמחצר גדלשו
אכנים וטיט ומעצרו: ידי וידיה
הוא. דקתני ממתין כשעושין
אותו בין שניהם עושין חזית מכלן
ומכלן: **השטא נמי גיין לה.** להאיא
כפופה שהיא לנדי ואימנא ידי וידיה
הוא ולא עשיו חזית: **מלגיו.**

לנדי שנו. ולקמיה פריך הא
מבחוץ קתני: לייף ליה. מחצר
חזית אחרת לנדי:
אבל בבקעה לאשמעין דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני':
ועושה לכותל חזית. סימן ויכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אלא נפל הכותל כו':
דכיף ליה קרנא מלכר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטוט ויחזק ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אזור חבירו:
אזיל איך חבירו ויכף ליה נמי מלכר לצד שלו ואמר הרי את לי נמי חזית וידיך וידיך הוא הכותל ומקומה הלכך לא יכף אלא
מלכר: אכרי אתי האי גיניו להחיה חזית שהוא (פצע) [צלה] שלו ואמר ידי וידיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחבסם
לכותל בטוט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכילין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חזית מבחוץ
קשיא לתך לישנא דאיכא דאמר: ור' יוחנן אמר. היינו חזית:

אבל בבקעה לאשמעין דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני':
ועושה לכותל חזית. סימן ויכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אלא נפל הכותל כו':
דכיף ליה קרנא מלכר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטוט ויחזק ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אזור חבירו:
אזיל איך חבירו ויכף ליה נמי מלכר לצד שלו ואמר הרי את לי נמי חזית וידיך וידיך הוא הכותל ומקומה הלכך לא יכף אלא
מלכר: אכרי אתי האי גיניו להחיה חזית שהוא (פצע) [צלה] שלו ואמר ידי וידיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחבסם
לכותל בטוט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכילין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חזית מבחוץ
קשיא לתך לישנא דאיכא דאמר: ור' יוחנן אמר. היינו חזית: